

Zaaien

Zaaidiepte en kiemsnelheid

Sommige groenten zaai je meteen op hun plaats in de moestuin, andere zaai je eerst binnen of op een zaai-bed (zie Wegwijst-fiche: koolgewassen > tuinklussen). Zaai in rijtjes zodat je duidelijk het verschil ziet tussen een kiemplantje van je groente en een kiemplantje dat spontaan in de moestuin groeit.

Rijen trekken

Om een rechte rij te trekken, kun je twee stokjes waaraan een touw is vastgemaakt in de grond steken. Trek langs dat touwtje een rechte lijn met een stok. De lijn moet overal even diep zijn. Zaai in de lijn en dek het zaad af met grond.

Zaad uitspreiden en toedekken

Zaad netjes verdelen is gemakkelijk met grote zaden: die kun je één voor één vastnemen en plaatsen. Kleine zaden vragen iets meer handigheid. Je kunt een kartonnetje dubbel vouwen zodat je een gootje krijgt. Doe het zaad in dat gootje en zaai dan beetje bij beetje.

Zaaidiepte

Hoe groter het zaad, hoe dieper het in de grond moet. De bodem is ook van belang. Hoe droger de grond, hoe dieper het zaad moet. Je zaait dus dieper op zandgrond dan op kleigrond.

	Zaaidiepte (in cm)		
	Klei	Leem en zand-leem	Zand
Zeer kleine zaden selder, postelein	0,25	0,75	0,5
Kleine zaden sla, andijvie, kervel, peter-selie, kool, raap, koolrabi, tomaat, wortel, ui, witlof	0,5	0,75	1
Middelgrote zaden spinazie, veldsla, warmoes, radijs, meloen, komkommer, augurk, pastinaak, rode biet, schorseneer	1	1,5	2
Grote zaden erwt, prinsessenboon, snij-boon, sojaboon, pompoen, courgette, maïs	1,5	2,5	3
Zeer grote zaden labboon, pronkboon, droge boon	2	3	4-5

Kiemsnelheid

Niet alle zaden kiemen even snel. We geven een lijstje van snelle tot trage kiemers.

tuinkers	2 tot 5 dagen
radijs, winterpostelein	4 tot 8 dagen
pompoen, courgette	6 dagen
tomaat	5 tot 7 dagen
maïs	5 tot 10 dagen
kolen	7 tot 10 dagen
venkel; sla, andijvie	8 dagen
warmoes, erwt	8 tot 10 dagen
boon	7 tot 14 dagen
augurk, komkommer	10 dagen
veldsla	12 tot 16 dagen
selder, kervel, prei	tot 20 dagen
peterselie, wortel, pastinaak	tot 30 dagen

Biologisch zaad

Als je ecologisch tuiniert, dan ligt het voor de hand om voor biologisch zaad te kiezen. Daar zijn een aantal goede redenen voor:

Raseigenschappen

In de biologische landbouw is het belangrijk dat een gewas in het begin snel kan groeien, zodat onkruid geen kans krijgt. De biolandbouw gebruikt namelijk geen chemische onkruidverdelgers. Een goede wortelvorming voorkomt dat het gewas extra kunstmest nodig heeft. De gewassen moeten ook een goede natuurlijke weerstand hebben tegen ziektes en insectenvraat, want chemische bestrijdingsmiddelen komen er in biolandbouw niet aan te pas. De biologische landbouw kiest daarom voor rassen die deze eigenschappen vertonen. Men werkt met rassen die aangepast zijn aan een bepaalde bodem of standplaats. Er bestaat een ruim aanbod aan oude, streekgebonden rassen, die ontstonden in functie van hun groeiplaats. Deze minder bekende rassen zijn vaak robuuster, bieden meer weerstand aan ziektes, brengen meer variatie in onze voeding en zijn vaak lekkerder.

De gangbare landbouw stelt heel andere eisen aan zijn gewassen, en geeft de voorkeur aan rassen die het transport goed verdragen en die lang houdbaar zijn. Als het ras niet aangepast is aan de groeiplaats, dan wordt de groeiplaats aangepast aan het ras. De omgeving wordt bijgestuurd met kunstmeststoffen en bestrijdingsmiddelen. Het gevolg is dat we overal dezelfde rassen terugvinden. Streekgebonden rassen met hun specifieke smaak gaan verloren. Door naar oude rassen te vragen, help je ze mee in stand te houden.

Productiewijze van zaad

Zaad is het begin, ook in de moestuin. Voor dat het zaad in jouw tuin belandt, heeft het al een lange geschiedenis achter de rug. Voor de zaadteelt is het belangrijk dat de velden onkruidvrij zijn, anders raken onkruidzaden vermengd met groentezaden. In de gangbare zaadteelt worden hiervoor flink wat herbiciden gebruikt. Vervolgens krijgen de planten groeiregulatoren toegediend zodat ze op hetzelfde tijdstip rijpen en in één keer geoogst kunnen worden. Voor de oogst komen er nog ontbladeringsmiddelen aan te pas. Het is immers gemakkelijk om van kale planten machinaal zaad te oogsten. Tenslotte worden de zaden omhuld met een laag fungiciden (schimmelbestrijdende middelen) om ze te beschermen tegen schimmelziektes. In de

biologische zaadteelt daarentegen wordt onkruid mechanisch verwijderd en niet doodgespoten. Oogsten gebeurt manueel zodat er geen onkruidzaden tussen de groentezaden terechtkomen. Er wordt twee- tot drie -maal geoogst, want gelijktijdige rijping is zeldzaam in de natuur. De verdere verwerking – zoals drogen en dorsen – gebeurt vaak met de hand. De biologische zaadteelt is dus erg arbeidsintensief. Daarom ligt de prijs van biologisch zaad hoger. Maar daar staat wel tegenover dat je voor een milieuvriendelijke zaadteelt en voor een gezonde teeltwijze in je eigen tuin kiest.

Bodemzorg

Bodembedekking

In een ecologische moestuin houden we de bodem zo veel mogelijk bedekt. Daar zijn twee goede redenen voor:

- De natuur beschouwt een onbedekte bodem als iets waar snel verandering in moet komen. Als je de bodem niet bedekt, zal die snel door spontane kruidgroei bedekt worden. Bedek dus zelf de bodem om kruidgroei te slim af te zijn.
- Een onbedekte bodem lijdt onder hevige neerslag, wind en zonneschijn. Dat leidt tot erosie, uitdroging en een compacte bodem. De bodemstructuur gaat dus verloren. Door de bodem te bedekken, houd je de bodemstructuur in goede staat, wat de plantengroei zal bevorderen.

Er zijn twee manieren om een bodem te bedekken: je kunt een mulchlaag aanbrengen of groenbemesters inzaaien.

Een mulchlaag aanbrengen

Mulchen is de bodem met een laagje organisch materiaal bedekken. Ideale materialen zijn stro, hooi, lang gras, afgevalen bladeren en gazonmaaisel. Let op dat er zo weinig mogelijk onkruiden of zaden in zitten. Het mulchlaagje mag niet te dik zijn. Ideaal is een laag van 0,5 tot 2 cm dik. Dikkere lagen beletten de grond te ademen. Begin daarom met een dunne laag die je later eventueel nog aanvult. Het aangebrachte organische materiaal verteert langzaam ter plaatse, wat het bodemleven sterk stimuleert. Een mulchlaag aanbrengen kun je tijdens het groeiseizoen doen. Doe het hoe dan ook voor de winter begint.

Mulchen tijdens het groeiseizoen

Vooraf bij maïs, rode- en wittekool, pastinaak en knolvenkel raden we aan om de bodem tussen de plantjes vanaf juni met een mulchlaagje te bedekken.

Een wintermulchlaag aanbrengen

Een wintermulchlaag beschermt de bodem niet alleen tegen felle regen en wind, maar heeft als extra voordeel dat de bodemtemperatuur onder de bedekking iets hoger blijft dan bij onbedekte grond. De activiteit van de bodemorganismen blijft hierdoor op een hoger peil, wat goed is voor de bodemvruchtbaarheid. Een winterbedekking aanbrengen doe je als volgt:

- Zodra er een perceel vrijkomt in de herfst maak je dat onkruidvrij.
- Licht de grond wat op met een spitvork of woelvork om hem te verluchten. Bij zware grond moet je dat altijd doen, bij lichte grond alleen als hij verdicht is.
- Breng een mulchlaagje aan.
- Neem in het voorjaar de resten van de wintermulchlaag weg. De onbedekte bodem warmt dan sneller op in de voorjaarszon.

Groenbemesters

Groenbemesters kun je inzaaien op een perceel waar je dat jaar geen groenten wilt zetten of op percelen waar de groenten al vroeg werden geoogst. Groenbemesters hebben een positieve invloed op de bodem.

- Ze nemen voor hun groei voedingsstoffen op, vooral stikstof. Zo wordt vermeden dat de regen die voedingsstoffen wegspoelt. Als groenbemesters afsterven, worden ze door het bodemleven verteerd, en komen de voedingsstoffen weer vrij voor de groenten die er gezaaid of geplant worden.
- Sommige groenbemesters wortelen heel diep, waardoor ze voedingselementen uit de ondergrond opnemen en die beschikbaar maken in de bovenste laag van de bodem.
- De wortelontwikkeling van groenbemesters verbetert de bodemstructuur. Als de wortels later afsterven en verteren, blijft er een netwerk van kanaaltjes achter waarlangs water weg kan.
- Groenbemesters bedekken de grond, waardoor onkruid minder kans krijgt.

Er bestaan verschillende groenbemesters, zoals winterrogge, allerlei soorten klavers en lupinen. Beginners raden we aan om voor facelia te kiezen. Facelia is niet winterhard: bij lage temperaturen befrist deze plant en vormt hij een laagje langzaam verterend organisch materiaal. Wat er in de lente van overblijft, voer je af naar de composthoop. Op percelen waar facelia wordt ingezaaid is het dus niet nodig om een wintermulchlaag aan te brengen. Facelia kun je zaaien tot 15 augustus. Hoe later je zaait, hoe meer zaad je moet gebruiken. Later gezaaide plantjes blijven immers kleiner en bedekken de grond minder goed. Je kunt breedwerpig zaaien of op rijen. Later groeien de rijen dan dicht.

